

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

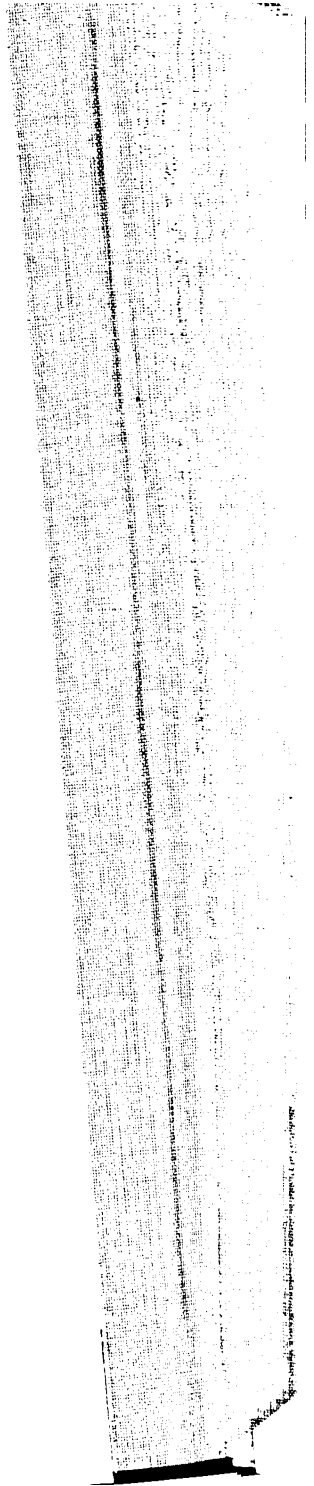
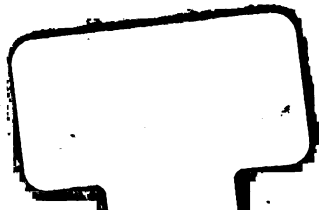
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

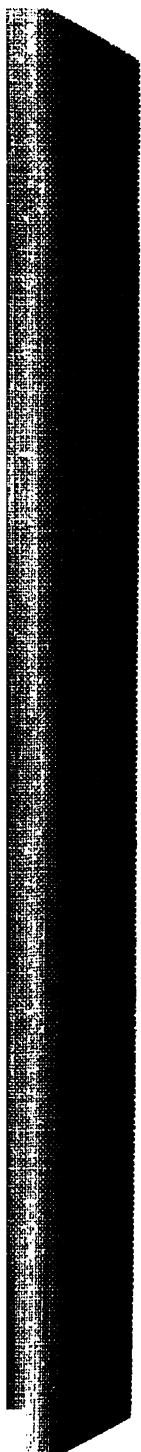
DR38

W45

WEIGAND, GUSTAV.

NATSIONALNITĪĒ STRĪEM-
LENĪĀ NA ...

1

—

12

Вайгандъ, В. С.

В VIII / 88

Професоръ Д^{ръ} Вайгандъ

НАЦИОНАЛНИТЪ СТРЪМЛЕНИЯ

НА

НАРОДИТЪ ВЪ ВАЛКАНСКИЯ ПОЛУОСТРОВЪ

ПРЪВЕЛЪ

Д^{ръ} Ср. Дановъ

ШУМЕНЪ

Печатница на Вл. Р. Блъсковъ

1898.

DR 33

1945

ПРѢДГОВОРЪ.

Тука поднасяме на читателя много шумната рѣчь на уважаемиятъ Лайпцигски професоръ Д-ръ Вайгандъ, който съ своето авторитетно слово оповѣсти, че всѣки народъ, който има удобствата да се храни самъ, има и правото да живѣе самостоятеленъ животъ. Той разглежда по главнитѣ племена живуци на полу—ова и като взема прѣдъ видъ, произхождението имъ, говора имъ, голѣмината имъ и мѣстото, което населяватъ, утвърждава, че гърцитѣ иматъ права на югозападната частъ отъ Балканския полу—овъ, Сърбитѣ съвѣтва да обърнѣтъ погледитѣ си къмъ истинскитѣ свои съплеменници въ Австроунгария, ако не искатъ да ставатъ още смѣшни, а намъ драги читателю, които нѣмаме щастieto да се гордѣемъ съ туй, което отдавна е заринѣто въ земята, които нѣмаме ученитъ (?) като Гопчевича, който стана смѣшенъ прѣдъ свѣтътъ, за да направи и сънародницитѣ си такива и който умре прѣдъ него, за да каже на младитѣ си последователи, какъ може да се мре безъ нужда; на насъ, многоуважаемиятъ професоръ Вайгандъ, въ пълно съгласие съ здравия си разумъ ни е посочилъ Македония, която отдавна е насочена къмъ насъ. Съ прѣвежданѣто на тѣзи рѣчь, не сме имали за цѣль да доказваме на другитѣ, че Македония е наша, защото не располагами съ празното врѣме да доказваме, че 2 и 2 сж 4 или че петелтъ е отъ родтъ на птицитѣ; нито пъкъ сме имали за цѣль да огорчаваме ония, на които тя не чонася, защото сме убедени, че огорчението отъ само себе си се явява слѣдъ всѣка несполука. Не, ние имахме за цѣль да запознаемъ читателя съ ония благородни и научни мотиви, които възпалихъ мозъцитѣ на идеалната Сръбска младежъ, та извърши нечуваната неучтивость да об-

винява вдъхновигелитѣ храмътъ на науката, въ несправедливостъ и какъ посвѣтенитѣ на науката слѣпи шовинисти мразятъ самата наука или по право нейнитѣ логически слѣдствия.

Всѣки народъ, всѣки човѣкъ, а най много всѣки робъ има нужда отъ свобода, било лична или политическа. Македония, като робиня, има сжщата нужда.

В лчкитѣ народи, които я заобикалжтъ отлично знажтъ, що значи турско робство, защото сж го изпитали на собствения си гърбъ. Всички сж готови да и сж усмихнатъ, но ако тя имъ се усмихне, иначе не. Желанието на Сърбитѣ и Гърцитѣ не е да освободжтъ робинята, защото трѣбва да бжде свободна, ами защото имъ се ще да бжде тѣхна.

Прѣдставяме си каква мъка изпиватъ нещастнитѣ македонци, които виждатъ твърдѣ ясно, че тѣхното знание и тѣхната бжджща мощъ, причинява и робството имъ. Врѣмето всичко ще донесе. Македония, оня изворъ на свѣтлина, който за пръвъ пжтъ бликнж, за да озари всички Славяне, за жалостъ и до днесъ стои не озарена. Чудно, но вѣрно. Отдѣто изгрѣ свѣтлина, сега владѣе мракъ, Така ли ще остане? Не. Исто тутакси се яви, мощния гласъ на науката и свѣтлината, за да озари своята прародителка, чу се гласъ за въ полза на роба, който е може би едничкото му утѣшение, но утѣшение, а не отчаяние, и до като сжществуватъ на бѣлия свѣтъ хора, като професора Вайганда, които поглеждатъ звѣрътъ право въ очитъ и които се питажтъ съ умствена, а не материална наслада, до тогава и надеждата на роба, за по скоро освобождение ще бжде *двойна*. Аминъ.

Шуменъ
1 Мартъ 98 г.

Отъ издателя.

Националнитѣ стрѣмления на народитѣ въ Балканския Полуостровъ.

Поставихъ си за цѣль да разгледамъ националнитѣ стрѣмления на народитѣ въ Балканския полу-островъ т. е. стрѣмленията на разноговорящитѣ народи; да съединѣ тѣхнитѣ раздѣлени политически братя въ една цѣла самостоятелна и национална държава. Кои сж тѣзи народи? Ако разгледаме етнографическата или по-право хартата на говора въ Балканския п-овъ ще, забѣлѣжимъ, че тамъ господствоватъ три говора, но не и три племена въ етнографическа смисълъ, защото народитѣ като гърци, българи и сърби сж смѣсъ отъ съвсѣмъ разни племена, които могатъ да се свържатъ само чрѣзъ езика. Въ една частъ, особено у гърцитѣ, се забѣлѣзва прѣтопяване на другитѣ елементи, които говорѣтъ другъ езикъ (Албанци и власи); но това прѣтопяване не е отишло до край. Тука има най-голѣмо влияние върху чувството на общность, не етнографическото произхождение на народитѣ, а общностьта на езика имъ. При народитѣ въ балк. п-овъ трѣбва да се има прѣдъ видъ не общата сждба, не общата история, а общата имъ религия, която е свързала всички християни въ едно и на чело на която сж стоели гърцитѣ, а патриарха въ Цариградъ е билъ главниятъ началникъ. Този религиозенъ принципъ за сега е изчезналъ или, поне изчезва за въ полза на националния. Главната маса, която населява около двѣ трети отъ цѣлата

область, цѣлия сѣверъ и изтокъ, се състои отъ Славѣни и то отъ двѣ плѣмена: българи и сърби.

Южната частъ на полуострова, Пиндъ, е населена отъ гърци, които заематъ една тѣсна крайбрѣжна ивица по дължината на брѣга на егейското и мраморно морета и се продължава даже по черно море.

Западната частъ, по дължината на адриатическо море, отъ границата на черна гора до Епиръ, е населена съ Албанци.

Турцитѣ, господаритѣ на една голѣма частъ отъ полуострова, живѣятъ разпрѣснато по цѣлата областъ, а тамъ, дѣто се срѣща хубава и плодородна долина, живѣятъ въ по-голѣма маса и се занимаватъ съ земледѣлие.

Освѣнъ това, срѣщатъ се множество малки племена (испански евреи, цигани, черкези, татари), за националнитѣ стрѣмления на които не може и дума да става. Тукъ спадатъ и ароманитѣ, сродни на власитѣ, познати подъ името пинцари или куцовласи, за които съвсѣмъ на кратко ще кажж нѣколко думи, тъй като числото имъ е твърдѣ незначително, за да играятъ роля като политически факторъ.

Къмъ народитѣ на балканския полуостровъ често се отнасятъ и ромнитѣ и то съ извѣсно право, защото страната, на югъ отъ карпатитѣ, е частъ отъ балканския полуостровъ, но понеже голѣма частъ отъ тѣхъ живѣятъ на сѣверъ отъ карпатитѣ, въ Руссия, Бесарабия т. е. въ области, които нѣматъ нищо общо съ полуострова, то тѣ не съставятъ прѣдметъ на моитѣ разсуждения. Националнитѣ имъ стрѣмления спадатъ, по право и важность за самитѣ ромни, въ кръгътъ на народитѣ отъ Австро-Унгарската империя, но не и въ балканския полу—въ.

Прѣди да се обърнемъ къмъ горѣпоменатитѣ народи и разгледаме тѣхнитѣ стрѣмления, отъ извънредна важность е да си изберемъ становище, отъ което ще разгледаме тѣзи стрѣмления, за да не изпадне въ опасностьта да дойдемъ до лжжливи заключения.

Върху политическиятѣ стрѣмления на една нация, ние очакваме обикновенно на основание *ползата* или *връ-*

дата, която тия стрѣмления донасятъ на нацията, къмъ която принадлежи критика или ораторътъ. Това се обяснява съ егоизма на критика и на нацията му. Този възгледъ удовлетворява националното ни честолюбие, но отстранява истината; разсжденията ни въ този случай ще бждатъ лъжливи, а присждата несправедлива. За да бждемъ справедливи, трѣбва да погледнемъ на въпроса, съ очитѣ на нацията, която критикуваме и да се попитаме, не бихме ли извършили и ние същото на тѣхно мѣсто. Ако това е така нѣмаме право да осждаме стрѣмленията на другитѣ народи, даже и тогава, когато сж насочени противъ нашитѣ интереси. Въ този случай рѣшава борбата, въ която не трѣбва да се отнасяме безъ почитъ къмъ противника си, да се залавяме въ борба съ твърдѣ осждителни срѣдства или пъкъ да го оцѣняваме като *малко-значущъ* или *нищоженъ*. Това е една умразна, една лоша дума, която възбужда и осилва огорчението на противника. Не сж народитѣ на балканския полу—въ, за които може да се каже, че сж нищожни или безъ значение въ смисълъ на развала, неспособностъ и долнокачественностъ. Тѣ не сж като насъ немцитѣ: тѣ сж по некултивирани, и вслѣдствие на това по сурови, по невѣжи и необразовани, но що се отнася до душевнитѣ имъ способности, тѣ не стожатъ по-долу отъ насъ и другитѣ Индо-германски народи. Като сравняваме нашиятъ селенинъ съ грѣцския, ромѣнския и др., такива мисли искокватъ въ главата ми щото е по хубаво да ги замълчж.

Да се попитаме сега, дали не можемъ постави единъ принципъ за националнитѣ стрѣмления, съ който да се съгласни всѣчки, които мислжтъ право и справедливо. Азъ вѣрвамъ че това е възможно, ако се формулира тѣй:

„Всѣко по голѣмо, свързано съ общъ езикъ, племе, има право за национално сществувание и самоопрѣделение“. Ако приемемъ това за вѣрно, слѣдва, че никой народъ нѣма право да органичава националното сществувание на племе, което е толкова голѣмо, щото може да състави само една самостоятелна национална цѣлостъ. Мжч-

ноцията лежи сега въ това „толкова голѣмо“, твърдѣ отисително и неопредѣлено понятие. При всѣ това, макаръ и не точно, може да се тегли една линия между голѣмо и малко, ако се прибави: „нацията трѣбва да бжде толкова голѣма, щото да бжде свободна и самостоятелна въ социално и икономическо отношение т. е. страната да бжде толкова голѣма и тъй уредена, та да храни народътъ си, съ други думи, индустрията така да е развита, щото да дава гаранция, че нѣма да се еви недостатѣкъ нѣкакъвъ, както това се случва при малкитѣ народи, напр. Лаузискитѣ Венди или ония народи въ голѣмото русско царство, Баскитѣ въ Испания, Бретанитѣ въ Франция, Аромжнитѣ въ Турция и мн. др. Такива малки племена, оставени сами на себе си, не можтѣ да иматѣ самостоятелно национално сществуване, защото имѣ липсватъ важни условия за живота. Тѣ сж принудени тѣсно да се приближтѣ до голѣмитѣ народи, които ги заобикалжтѣ, и които иматъ национална самостоятелностъ. Отъ етическа и справедлива гледна точка, несправедливо е такива малки народи насила да се асимилиратъ съ другитѣ. Това отъ само себе си трѣбва да доде и доаждва съ врѣме. Такива малки народи, ако се нераздрозняватъ съ натискъ, изучаватъ чуждиятъ езикъ и полека-лека се изпѣжда тѣхнитѣ. Това на всѣкъждѣ може да се види. Малкитѣ народи изучаватъ и двата езика и най послѣ изоставятъ материятъ си въ полза на чуждия.

Горѣпоменатитѣ народи въ балканския полу—овъ: Гърци, Албанци и Славяне сж дѣйствително толкова много, земята, която населяватъ е толкова пространна, щото и тритѣ иматъ право за сществуванѣе. Сщото не може се каза и за аромжнитѣ:

1) защото не живѣжтѣ на голѣми маси, а разпрѣснати изъ Македония, Албания, Епиръ и Тесалия.

2) Една частъ отъ тѣхъ живѣе прѣзъ лѣтото въ Пиндъ, прѣзъ зимата въ равнинитѣ на Тесалия, Епиръ, Македония и Албания, за да има храна за стадата си.

Значи, тѣ сж принудени да се обръщатъ къмъ другитѣ тамъ заселени народи и за туй говорѣтъ много езици.

3) Числото имъ е твърдѣ малко (нѣматъ 200,000) за да образуватъ една самостоятелна нация. Но даже и да имахъ 1,000,000 пакъ не можтъ да съставѣтъ отдѣлна нация, щомъ не живѣѣтъ въ голѣми маси и не населяватъ голѣми пространства.

Много по благоприятни сж условията за другитѣ народи, върху политическитѣ стрѣмления на които ще се изкажж, безъ да обръщамъ внимание да ли тѣ за сега иматъ условия за успѣхъ или не. Всѣки народъ, който политически не е съединенъ, има правото да се стрѣми къмъ този идеалъ, макаръ понѣкога, и то твърдѣ често, да се иска отъ политическата мъдростъ потайванъето му въ дълбочинитѣ на сърцето.

Азъ почвамъ съ Албанцитѣ.

Албанцитѣ се считатъ изобщо за потомци на старитѣ Илирийци. Живѣѣтъ, като се почне отъ Епиръ, прѣимуществено грѣцки, по дължината на Адриатическо море до Черна Гора, на ширина до високия Пиндъ, Охридското езеро и Дринъ. На сѣверъ се простиратъ значително извѣнъ тази областъ и макаръ въ не голѣма маса. Живѣѣтъ смѣсено съ славнетѣ до сръбската граница и се увеличаватъ на тѣхна смѣтка. Сжшо и въ българската мѣсностъ Дебъръ излиза, като да сж привлекли българитѣ, които говорѣтъ два езика и като че ли ще ги погълнатъ Албанци има още въ Гърция (пелопонезъ) около 90,000, сетнѣ въ Атика, Беоция и нѣкой острови, но тѣ вѣчки сж надххани съ Грѣцки духъ и скоро ще се погрѣчатъ. Не можъ се произнесе точно, колко голѣмо е тѣхното число, то не е по-малко отъ 1,000,000, но не и повече отъ 2,000,000. Всѣки случай въ сжщинска Албания тѣ сж единственитѣ жители. Малкото турци и аромѣни, които сж тукъ, не играѣтъ никаква роля. Албанцитѣ сж силенъ, храбъръ, суровъ и дивъ народъ, но въ сжщото врѣме вѣрни и сигурни, като никой народъ на балк. полу—въ. Доказано е, че на Изтокъ, за слу-

ги на консулитѣ и телохранители на знатнитѣ, зематъ изключително албанци, защото господаритѣ имъ можтъ да се оставятъ на тѣхъ при всѣкакви обстоятелства.

Езикътъ на Албанцитѣ е самостоятеленъ индогермански, както латинскиятъ или немскиятъ. Прѣтърпель е въ най-голѣма степенъ влиянието на латинския езикъ и за туй е подобенъ на ромжнския. Въ говора имъ има много скавянски, грѣцки и особено турски думи. Албанскиятъ говоръ може да се раздѣли на два диалекта доста различни единъ отъ други: езикъ на Тоскитѣ, на Югъ и езикъ на Гегитѣ, на Сѣверъ, за погранична линия на които може да служи голѣмата рѣка Шкумпъ въ срѣдна Албания.

Общъ писменъ езикъ Албанцитѣ нѣматъ. Малкото писатели пиштъ или на езика на Гегитѣ (въ Скутари), или на културния езикъ на Тоскитѣ, особено оня на Корча. Двата диалекта сж толкова различни, че едва е възможно едно повърхностно разбирање, а не цѣлно. Ако се вземе южния езикъ на Гегитѣ, около Елбасанъ, за общъ писменъ, той ще се разбира еднакво и отъ Тоскитѣ и отъ Гегитѣ и съ това ще се основе единъ литературенъ езикъ, толкова необходимъ за една здрава националностъ. Началото въ тѣзи посока е направено отъ познатия прѣводачъ на библията Христофоридиесъ, който е писалъ на езика на южнитѣ Геги и Тоскя и на Елбасанъ, и е съставилъ единъ голѣмъ рѣчникъ, но не е печатанъ по нѣмане пари

Националнитѣ стремлѣния на Албанцитѣ датиратъ отъ скоро, отъ 20 год. и не сж направили особени успѣхи. Обстоятелствата твърдѣ не благоприятсвуватъ на този народъ, Тоскитѣ, отъ които по-голѣмата частъ принадлежи къмъ источно православната църква, считатъ гърция като защитникъ на християнитѣ и въ войнитѣ за освобождението на Гърция, албанцитѣ християни, сж играли голѣма ролъ. Ще споменж само Марко Боцари и неговитѣ храбри сулюти. Малкото култура, която е проникншла въ дични на Албанцитѣ, е работа на Гърция. Разбира

се, черковниятъ езикъ бѣше и е гъркчия. Гърция подържа много училища, въ които обучението се води пакъ по-грѣцки езикъ, напр. въ Корча и Бератъ голѣмъ гр. въ Албания. Знатиятъ отиватъ въ Янина и Битоля, а по-прѣди въ влашкиятъ градъ Мускополе. дѣто имало, и отчасти има, отлични грѣцки училища. Много търговци тоски, като гърци въ странство: Ромжния, Епиръ, Цариградъ и др. сж станжли много богати и завѣщали голѣми суми за издържанъето на тѣзи училища. Гърция е искала да обае, народитѣ отъ ист. православно вѣроизповѣдание (не гърци) съ своята култура и е сполучила съ Албанцитѣ и аромжнитѣ, значи голѣма частъ отъ тоскитѣ отправихж погледитѣ си къмъ гърция и отъ тамъ чакахж своето политическо избавление отъ турското иго. Сѣвероизточната частъ отъ гегитѣ, особено дивото планинско племе е отъ римо-католическо изповѣдание. Християнството се прѣсна между тѣхъ отъ италиянскитѣ свещеници. Отъ италиянското правителство се подържатъ училища и то не само на сѣверъ, но и по южнитѣ крайбрѣжни градове, даже и въ Янина и Епиръ се намира такова училище. Но азъ не забѣлѣзахъ да сж спечелили симпатиитѣ на населението за италия. исключение прави, може би, римо-католическото население въ Скотари. Напротивъ, забѣлѣзва се сигурно, че католицитѣ отъ горня албания сж обжржли погледитѣ си къмъ Австрия, която чрѣзъ Нови-Пазаръ имъ е станжла прѣма съсѣдка. Д-ръ Хасертъ, който не отдавна е прѣпжтувалъ тѣзи страна ми разказа, че въ много кжщи е забѣлѣзалъ ликътъ на австрийския императоръ и че тамкашното духовенство не скрива и чувствата си къмъ това.

Къмъ тѣзи двѣ религиозни изповѣдания, неприятелски разположени по между си, се евява и трето, мохамеданското, къмъ което принадлежжтъ благороднитѣ и голѣма частъ отъ населението въ Епиръ, горня и долня Албания, сжщо и албанскитѣ прѣселения въ Македония срѣдъ славянскитѣ елементъ. Албанцитѣ мохамедани здраво подържжтъ своята вѣра. Това е едно общо евление, че всички потурчени християни сж най усжрднитѣ мохамедани.

Тъзи религиозна общност свързва мохамеданитѣ албанци съ владетелитѣ на страната турци. Тука се прибавя и интересътъ на знатнитѣ, които иматъ въ рѣцѣтъ си всичкитѣ низки и плодородни долини на Албания и ги обработватъ съ помощта на подчиненитѣ си или пъкъ ги раздаватъ на селенитѣ (работници), които взематъ половината отъ дохода. По този начинъ цѣли общини сж въ зависимостъ отъ тѣхъ. Тѣ твърдѣ почтено сжбужтъ народа, защото сж силни и се отнасятъ съ него тъй както и самитѣ турци. Знатнитѣ и турцитѣ работятъ заедно. Чиновницитѣ си затварятъ очитѣ прѣдъ голѣмитѣ несправедливости на бейовитѣ, които често пѣти иматъ на разположение разбойнически шайки, и дѣйствуватъ по желанието имъ. Това е извѣстно всѣкому. Бейоветѣ пъкъ не извършватъ туй което могатъ, за полза на своитѣ съплеменици, даже и тогава, когато чиновникътъ е злоупотрѣбилъ съ длѣжността си, или пъкъ несправедливо е събиралъ данъци.

При всичко това, нѣма никакво приятелство между благороднитѣ албанци и турцитѣ: тѣ се страхуватъ единъ отъ други и се мразятъ, макаръ и работата да не е дошла още до общо избухване. Възстанията, за които често пишатъ вѣстницитѣ, съвсѣмъ не трѣбва да се считатъ за национални стрѣмления, тѣ сж мѣстни избухвания отъ умраза къмъ грознитѣ турски чиновници, протестъ противъ нови данъци, особено противъ монополътъ на тютюня или пъкъ възстания на дивитѣ планински племена, които винаги искатъ да си запазятъ извѣсна независимостъ, подъ покровителството на своитѣ водачи, и не желаятъ да изпълнятъ воената си повиностъ. За едно общо национално възстание за сега и дума не може да става, макаръ да сж правени опити за това.

Тука може да се упомене дѣятелността на нѣкой здравомислящи бейове, които отъ съчувствие къмъ страдающия народъ сж устроивали училища съ чисто народенъ Албански езикъ и съ сжщата цѣль сж харчили крупни суми за да се напечататъ нѣкой други книги, съ мал-

ко измѣнена латинска азбука, на диалекта на Тоскитѣ Разбира се, че турското правителство всѣкога е било противъ такава национална пропаганда, макаръ и авторитѣ ѝ да сж имали прѣдъ видъ повече културната цѣль, отколко националната.

Отъ начало тѣзи пропаганда сж е ржководила отъ Цариградъ, но слѣдъ това, по причина на турскитѣ гонения, тя сж е прѣмѣстила въ Букурещъ. Тамъ има една семинария въ която се приготвяватъ учители и се изпращатъ въ отечеството си. На чело на това училище е г-нъ Начо. То е основано въ 1892 год. отъ дружеството „Дрита“ т. е. свѣтлина, основано въ Букурещъ въ 1884 год., което е издавало вѣстникътъ „Шкипетари“ т. е. албанецъ, тоя вѣстникъ излиза и сега. Минжлата година излѣзе въ Букурещъ новъ вѣстникъ „Шкипероя“, който прѣзъ 1897 год. се издава въ Брюкселъ въ форма на брошури на Френски и Албански езикъ. Азъ съмъ получилъ само 5 броя отъ него и неznamъ дали сществува сега. Изобщо до сега не е заблѣзанъ нѣкой особенъ успѣхъ, както въ училищата, тѣй и въ вѣстницитѣ.

При голѣмата маса албанци, прѣснати на далечни страни, неможе и да се говори за едно съзнателно национално чувство, появанието на което въ едно близко бждще е мжчно и почти невъзможно по слѣдующитѣ причини:

1) Нѣматъ общъ езикъ. Литературенъ езикъ, който да се разбира отъ всички трѣбва тепърва да се създаде. Пропагандата се е ползовала до сега отъ диалекта на Тоскитѣ и отъ корчанския. Това много бърка за пробужданieto на Гегитѣ, които не разбиратъ този езикъ.

2) Въ религиозно отношение народътъ е раздѣленъ на три неприятелски лагера и умразата между римокатолицитѣ и християнетѣ е много по голѣма отколкото тѣзи между християнетѣ и мухамеданетѣ. За источноправославниятъ—Папата е живиятъ дяволъ.

3) Наджханитѣ съ идеята за национална цѣлость бейове, нѣматъ довѣрие на християнитѣ, защото се стра-

хуватъ, че ще бждтъ мжчени отъ албанскитѣ бейове, сжщо тѣй, както сега отъ турскитѣ и албанскитѣ заедно, ако, силнитѣ отъ тѣхъ наистина сполучатъ да отхвърлятъ турското владичество.

4) Нѣматъ ржководителъ на пропагандата. Познатиятъ въ Европа Христофоридисъ е единъ беденъ турски чиновникъ. Начо, прѣдсѣдателя на „Дрита“ въ Букурещъ, е единъ добъръ патриотъ, но пакъ безъ значение. Дватамата способни, съ които се запознахъ сж: Пантели Сотирри, человекъ образованъ, енергиченъ и рѣшителенъ, който умрѣ младъ, другия. моя уважаемъ учителъ по албански, Герасимосъ Кириасъ, имà глупостта да постъпи на служба при една американско-протестанска пропаганда, на която бѣ се прѣдалъ всецѣло и създаде въ Битоля едно цѣло общество. Този успѣхъ го заслѣпи и той повѣрва, че ще направи цѣла Албания протестанска. Знатнитѣ бейове сж негодни за водители, а младитѣ въ Брюкселъ сж капризни и вѣрватъ, че ще ползуватъ своята нация, като псуватъ на лѣво и на дѣсно и турци, и гърци.

Съ книги и списания не може се направи тука нищо, защото хората немогтъ да четжтъ. Едничкото срдѣство е агитационата дѣятелность между населението, но тя пкъ е придружена съ опасность за живота. Значи, както виждате, надеждата за успѣхъ на националитѣ стрѣмления въ Албания е твърдѣ слаба. Освѣнъ туй народа е съвсѣмъ неподготвенъ за самоуправление, и ще бжде голѣмо нѣщастие, ако дѣйствително турското владичество се прѣкрати. Отъ тѣхъ Гегитѣ сж на найдолна степенъ въ културно отношение отъ всичкитѣ народи въ Балканския Полуостровъ и прѣди да става дума за едно национално самоуправление, нужно е ржководство къмъ по висока култура.

При гърцитѣ обстоятелствата сж съвсѣмъ други: тѣ иматъ единъ общъ писменъ езикъ, който, за съжаление, тѣй много се е отдалечилъ отъ народния говоръ, че много пжти е неразбираемъ за простия человекъ, който

не е посѣщавалъ училище. При всичко това, той може да се промѣни и съ време да се сближи повече до народния говоръ или наопаки народния говоръ чрѣзъ влиянието на училището, както това се забѣлѣзва въ цѣла Гърция, може да се приближи до литературния. Ако грѣцкия езикъ бѣше по близо до народния, то тѣ щѣхъ да имжтъ много по голѣмъ успѣхъ при погърчванието на славянитѣ, защото чудната сила за асимилиране на грѣцкия езикъ лежи не въ литературния, а въ простия говоръ. Освѣнъ туй, тѣ иматъ голѣмо прѣимущество, гдѣто, освѣнъ езика, иматъ една религия.

Има и гърци мухамедани, напрімѣръ въ костурско-то окръжие и Гревена въ южна Македония, нѣ тѣ сж малко. Мухамеданитѣ гърци въ Критъ сж доста много и, макаръ, че сж отъ грѣцко произхождение, не желажтъ да се подчинѣтъ на грѣцкото правителство, безъ това критския въпросъ отдавна би се рѣшилъ. Националната идея, националното стрѣмление за единство у гърцитѣ е вече старо и тѣй проникнѣла въ грѣцкия народъ, щото рѣдко се срѣща при други, исключая маджаритѣ.

Въ началото на турското владичество (15 столѣтие) грѣцката свобода се загнизди въ планинскитѣ плѣмена на Пиндъ, „Гърци и аромѣни“, които раздѣлени на множество капитанети, останахъ самостоятелни подъ името арматоли „единъ видъ жандармерия“, която се грижеше за сигурността въ проходите на Пиндъ. При първото въстание въ 1770 год. тѣ играхъхъ главна роль. Въстанието не успѣ, съсипа се, нѣ не чрѣзъ силата на турцитѣ, а отъ дивата неустрашимостъ на албанцитѣ мухамедани.

Около 1790 година станж второто въстание на гърцитѣ, въ което взехъ живо участие албанцитѣ християне и сулититѣ въ Епиръ, което сжщо не бѣ сполучливо, но при все това, посредствомъ Руссия, тѣ получихъ религиозна свобода, свобода на прѣселване и параходитѣ имъ подъ русски флагъ да можтъ да търгуватъ. Това имъ се даде вслѣдствие мирния договоръ въ Яшъ.

Слѣдъ въстанието гърцитѣ се въоружавахъ тайно:

всичкитѣ слоеве на населението се въодушевяваше отъ идеята на независимостта на отечеството си. Нека споменемъ за пламения въспѣвачъ на свободата, Рига Пересосъ, което ще рече, Рига отъ Пере, старото име на Велестино, малъкъ градецъ въ Тесалия, населенъ прѣимущественно съ аромжни. Отъ него излѣзе идеята за единъ таенъ съюзъ, който трѣбваше да обхване всички гърци и имаше за цѣль освобождението имъ отъ турцитѣ. Тая мисль се тури въ дѣйствиe по кжсно въ 1814 година въ Одеса, гдѣто имаше силна грѣцка колония, която и днесъ още сжществува съ своя грѣцка Гимназия. Тя се наричаше „Етники Хетерия“, за която се е говорило доста въ послѣдно врѣме.

Въ началото на сегашното столѣтие станж оне едно нещастно въстание на сулититѣ, което се свърши съ пълното имъ оничтожение. Голѣмото и рѣшително въстание, съ което се постигнж освобождението на стара Гърция, трая отъ 1820 — 1830 година. Слѣдъ това настжпи единъ печаленъ периодъ, пълненъ съ заговори, революции, промѣнение на министри и изгнания, както и въ Ромжния по туй врѣме! Само че въ Ромжния Карлъ Хохенцолернъ съ сила, енергия и мждрость въведе редъ, а въ грѣция прѣзъ 1863 година, вмѣсто слабия Отто Баварски, се избра за кралъ още по слабия Георги Дански, който продължи сжщата пѣсенъ и съсипа народа въ финансиялно отношение. Опитванието въ 1854 година, въ врѣме на Кримската война, да се повдигне тесалийскиятъ народъ противъ турцитѣ, както и въстанието въ Критъ прѣзъ 1866—69 година и мобилизацията прѣзъ 1886 годирна, погълнахж голѣми суми. Освѣтятъ това, подържанѣто на критскитѣ бѣжанци, които не можеше да се оставатъ да мрѣтъ отъ гладъ, лошото управление, кражбитѣ при построявание на желѣзници и др. т. докарахж държавата до банкрутство. Чувствата, отъ които произлѣзохж тия скжпи прѣдприятія, не бѣхж осждителни: това бѣ съчувствието къмъ измжченитѣ братя въ Тесалия и Критъ, това е патриотизма, препълненъ съ илюзии. Послѣдната война е излѣ-

кувала илюзиятѣ имъ, това е добро, нѣ ние не трѣбва да отказваме съчувствието си къмъ гърцитѣ, ако считаме борбата за свобода и национално единство, много хубавъ и високъ идеалъ.

Нека изслѣдваме симпатията си къмъ турцитѣ. Азъ не приемамъ, за честъ на крайнитѣ неприятели на гърцитѣ, че нѣкога въ турското правителство и политика е имало любовъ или почитъ, Едно меншество отъ такива, интереситѣ на които сж уврѣдени, заяви чрѣзъ вѣстниците, а лекомисленитѣ го подѣхж: „че тѣзи нехрани майковци (гърцитѣ) трѣбва да си платжтъ дългътъ, па тогава да подкачватъ война“. Нѣкои се радвахж, когато се побѣдихж гърцитѣ, защото си мислѣхж, че така по лесно могатъ да получатъ обѣщание да си платжтъ дълговетѣ на нѣкои немци. Побѣдоносниятъ турчинъ ще се излжже, а немеца ще пожъне печалбата. Колко благородни мотиви достойни за една нация, която е дала толкова мислители и поети? ! . . .

Въ началото на това столѣтие въ немскитѣ окржи е вѣялъ другъ духъ: тогава се въодушевлявахме за свободата не съ фрази; нѣкои немски младежи хванахж оржието и на тѣлпи се прѣтекохж въ помощъ на Елада, за да извоюватъ свобода противъ насилственото управление на варваритѣ турци. Гърцкиятъ патриотизмъ не е както се слушаше въ послѣдната война само голи фрази, не, гърцитѣ, албанцитѣ и аромжнитѣ работѣхж ржка до ржка, ра-работѣхж съ пълно въодушевление и самопожертвуванъе за националната идеа. Това се доказва отъ войнитѣ станжли въ краятъ на минжлото и първата четвъртъ на настоящето столѣтие, дѣто личната имъ храбростъ испѣкна на яве, макаръ да има и тъмни страни. Това се доказва отъ огромнитѣ сумми, пожертвувани отъ бедния и богатия, както въ онсва врѣме, тѣй и въ послѣдната война; доказва се отъ многото училища, основани по частна инициатива, отъ завѣщания и помощи, които се подържатъ въ Албания, Епиръ и Македония за събуждане на националния духъ. Гъркътъ може да притежава нѣкои лоши

страни и да бжде не симпатиченъ за европееца, нъ за своето отечество, въ всѣки случай, той се жертвува много повече, отъ колкото днешнитѣ немци, нашитѣ сънародници въ Унгария, които за материални облаги или въображаеми печалби продаватъ майчиниятъ си езикъ и националностъ и я замѣнятъ съ маджарството. Една голѣма часть отъ гърцитѣ, принудени отъ многостолѣтното насилственно турско владичество, се прѣдаде на търговията. Гърцитѣ владежтъ, като търговски народъ, цѣлиятъ изтокъ. Тѣзи млади хора въ търговията, които при избухването на войната се притекохъ на помощъ на своитѣ сънародници отъ всички страни и се опълчихъ срѣщу дисциплинирана и калена въ бой турска войска. Всѣки можеше да прѣдвиди, че гърцитѣ ще бждтъ побѣдени, макаръ че въ началото се борѣхъ мъжественно. Побѣдата бѣ неизбежна, нъ това не лежи въ лѣнността на отдѣлнитѣ единици. Тѣ нѣмахъ водители; главнокомандующиятъ генералниятъ щабъ и офицеритѣ бѣхъ неспособни, на войницитѣ липсваше дисциплина, а пъкъ неприятеля бѣ и по обученъ и по многочисленъ. Съ непростено лекомислие сж работили отговорнитѣ водители на страната, дѣто направихъ войната неизбежна, като се надѣвахъ че и въ Македония ще избухне въстание. когато за посвѣтенитѣ въ тази работа бѣше ясно, че въодушевлението на македонскитѣ славяни за Гърция бѣ изчезнало вече миналата година.

Въ всѣки случай гърцитѣ не заслужватъ прѣзрението, което имъ се отдава въ Германия и възпроизведено въ пресата въ изобилно количество. Напротивъ, всѣки културенъ народъ, като се не гледа на нѣкои грѣшки, макаръ и лошо ржководенъ, заслужва нашето съчувствие. И сега една часть отъ гръцкия народъ е подъ турското владичество (въ 1881 год. Тесалия, чрѣзъ конференция на великитѣ сили, се даде на гърцитѣ) тая часть е Епиръ, Сѣверна Тесалия и една часть отъ южна Македония отъ Костуръ до Солунъ*). Гърцитѣ иматъ неоспо-

*) По точни данни за езиковната граница виждъ въ моето съчинение „Аромѣни“ томъ I, дѣто се намира и една такъва карта за югозападната часть на Бал. Полуостровъ.

римо право на тази частъ, защото тамкашнитѣ жители сж гърци или аромжни, наджхани съ грѣцки дѹхъ, на които единчкото желание е да се присѣдинятъ къмъ Гърция. Прѣзъ лѣтото се распрѣснж чрѣзъ вѣстницитѣ новината, че аромжнското население въ Тесалия е подало прошение до Турция съ молба да се присѣдини къмъ неж. Това бѣ една груба лѣжа, въ която нашата лошо ориентирана преса попаднж сжщо тѣй, както е случая съ ромжнскиятъ митрополитъ, за когото власитѣ не искатъ и да знажтъ. Влашкото население се въсхищава отъ грѣцката идея повече, отколкото самитѣ гърци.

Това прошение е било взето насѣла отъ аромжнитѣ овчари, които прѣзъ лѣтото живѣжтъ въ Турция, а прѣзъ зимата пасжтъ стадата си въ Тесалия и затуй плащатъ двойни данѣци. Отъ какъ е отстѣпена Тесалия на Гърция, икономическото имъ положение се е влошило доста. Отъ тия овчари, които сж и турски поданици, може да се вземе всѣкакво прошение, ласкателно за турскитѣ чиновници, но не отъ ония, които живѣжтъ въ Тесалия. Но ако бѣхж спечелили гърцитѣ сражението, тия сжщитѣ аромжни отъ Пиндъ и Грамосъ щѣхж да искатъ присѣдинението си къмъ Гърция, съ единчка цѣль да се освободжтъ отъ двойния данѣкъ, пограничното мито и други и то безъ официално принуждение.

Чрѣзъ лекомисленно започнжтата и нещастно свършена война се отстѣпи на Турция само една тѣсна ивица земя, съ незначително народонаселение. Щѣше да бжде много немилостиво, ако се оставяхж подъ турско иго привикнжлитѣ на свобода жители отъ Тесалия. Прѣди една година единъ немски консулъ ми каза, че на гърцитѣ било по добрѣ подъ турската власть, отколкото сега като самостоятелни, защото плащали по малко данѣкъ. Тѣй разсжждавахж прѣзъ лѣтото и нѣкои немски вѣстници. Вѣрното е само туй, че въ Гърция прямитѣ данѣци дѣйствително сж по високи, отколкото въ Турция, нѣ кждѣ оставятъ подкунитѣ, които въ Гърция сж невъзможни. Въ Турция има и други добавѣчни данѣци: пжтенъ, учи-

лиценъ, вилетенъ, окръженъ, мѣстенъ и произволно прѣдписанъ отъ чиновниците данъкъ; нѣщо за съграждане ни казарма, за правителствено здание, т. е. за частни къщи на каймакмитѣ, мутесарифи и др. т. Това доказва, че данъчната тежестъ въ Турция е още по голѣма. Господата, които подържатъ, че данъка въ Турция е по малкъ, забравятъ горѣприведенитѣ добавъчни данъци, като че ли тѣ нѣматъ общо съ въпроса?

Народътъ иска да бжде свободенъ и самъ да ръководи своето щастие. И въ Гърция владѣе свобода повече отколкото у насъ. Каква голѣма разлика се чувствува, когато се прѣминава отъ Македония и Епиръ за въ разхубавялата се, подвластна на Гърция Тесалия! Тукъ се отдъхва свободно, като че си освободенъ отъ една алпийска тежестъ.

Това чувство прѣживѣхъ, когато се прибрахъ въ Тесалия, слѣдъ седемъ мѣсечно пътувание по Епиръ, Албания и Македония. Тамъ се радвахъ отъ сърце, че дишамъ дѣто владѣе златната свобода, дѣто не се пази на всѣка стѣпка отъ войници и полиция и дѣто сж излишни полицейскитѣ изслѣдвания. Такива изпитвания сполитатъ даже и ония, които иматъ прѣпоръжка отъ правителството. Тукъ населението се движи свободно безъ да се мъчи и обира отъ стражари, войници и чиновници; живота и имотътъ му не е въ постоянна опасностъ, както се случва въ Турция. Азъ желяж на приятелитѣ на турцитѣ да прѣкаратъ понѣ четири недѣли въ Албания или Македония и то въ малко село. Въ такъвъ случай, тѣ скоро би признали истината. Гърция има право и е длъжна да създаде свобода на своитѣ братя. Срамота е, гдѣто немската буржуазия, заради суммитѣ, които има да взема, а немската преса повлияна отъ горѣ, изгубихъ всѣко чувство на справедливостъ и се застъпихъ ужъ за благороднитѣ турци като тържествувахъ прѣдъ султана, който се отнесълъ много добръ съ гърцкитѣ плѣници, и имъ далъ даже нѣкоя и друга пара за нуждитѣ имъ. Да, почитаеми господа, това е една хитро скроена политика, коя-

то има за цѣль да хвърли пепелъ въ очитѣ на Европа, за да не види звѣрствата, които се вършжтъ съ години въ Турция. О, тѣзи господа въ Босфора, знажтъ какъ да се отнасятъ съ Европа, смѣжтъ се и потриватъ ржцѣтъ си слѣдъ всѣка сполука. Може да има симпатични турци, и азъ съмъ виждалъ такива, нъ ний не говоримъ за тѣхъ, а за цѣлата правителствена система, за управлението, за чиновничеството, за цѣлото турско хозяйство, което е лоше, неспособно и непоправимо. *Реформи и Турция*, това сж двѣ нѣща, двѣ фрази, безъ значение.

Гърцитѣ иматъ претенции за Македония, нъ тѣ не сж на мѣсто и не можтъ да се изпълнжтъ. По край голѣмата любовъ къмъ отечеството, която ги въдушевява, иматъ и силна доза шовинизмъ. Тѣ вѣрватъ, че сж тѣхни всичкитѣ християнски части въ Балкански Полуостровъ, които сж били нѣкога и сж още нѣкои подъ прямата властъ на цариградския патриархъ. Това наистина бѣше вѣрно, нъ прѣди раздвижванието на балканскитѣ народи. Всичкитѣ християни виждахъ въ лицето на цариградския патриархъ и владицитѣ своя естественъ закрильникъ. Тѣзи обстоятелства сега съвършено сж се промѣнили: слѣдъ националното събуждане на ромжнитѣ, сърбитѣ и на послѣдкъ на българитѣ, послѣдва и тѣхната церковна независимостъ. А слѣдъ това, трѣбваше да се изгуби и хубавиятъ сѣнь на гърцитѣ, за възстановлението на едно ново византийско царство. Разумнитѣ отъ тѣхъ сж разбрали това, нъ голѣмата частъ отъ народа и до сега храни надеждата, че Македония трѣбва да се даде тѣмъ и че прѣстолонаслѣдника Константинъ, както се говори въ една политическа пѣсенъ, ще изгони турцитѣ отъ цариградска църква свѣта София. Да, прѣди двайсетъ години, може би това щѣше да бжде възможно, но сега е твърдѣ кжсно. Наистина, тогава имаше ако не гръцко, то понѣ съ гръцки духъ наджхано население, но сега сж останжли само жалки остатъци отъ прѣдишното величие, което постепенно изчезва, особено пѣкъ слѣдъ послѣдната война. За сега тѣ сж силни само тамъ, гдѣто има аромжни, върху кои-

то се основа и силата на владичитѣ имъ, както е напр. Битоля—сжщински грѣци тукъ нѣма.

Слѣдъ благоприятния успѣхъ на българската дипломация да тури български владичи, признати отъ Турция, въ Битоля, Дебръ и Струмица, разбира се, ще изчезне и послѣдното тамъ гърцко влияние.

Владичитѣ, по край грижитѣ за спасение на душитѣ, ще упражнятъ и едно по голѣмо политическо влияние върху ония български селяни, които и сега пращатъ дѣцата си въ грѣцкитѣ училища, тъй щото скоро всичко ще се промѣни и младото поколѣние нѣма да се интересува за Гърция. Освѣнъ това черковния данѣкъ за владичитѣ (владичнина) тѣжи доста на населението и българитѣ сж постѣпили твърдѣ хитро, като сж изоставили съвсѣмъ този данѣкъ. Това дѣйствува много по силно отъ всѣко друго убѣждаване. И именно за това гърцитѣ трѣбва да се опростѣтъ съ мисълта, че Македония ще бжде тѣхна. Въ тѣхни рѣцѣ ще падне, и то съ право, Епиръ и юго западната частъ на Македония до Карасмакъ и Вардаръ. Може би тѣ ще сполучѣтъ да придалѣтъ къмъ Гърция и сръдня Албания, Бераъ и Корча, но ако вървѣтъ бързо, защото тамошното население за сега е още наджхано съ грѣцки духъ, но съ врѣме може да се промѣни. Македония и Тракия сж славянски, върху туй нѣма съмнѣние, но въпроса е дали сж сърбски или български, а нашитѣ журналисти, като че ли нѣматъ и понятие за това.

Народътъ *Сърби* е голѣмиятъ клонъ отъ балканскитѣ славяни, по голѣмъ отъ колкото си го представлява голѣма частъ отъ германската публика. Сърбитѣ въ кралство Сърбия, сж една малка частъ отъ този клонъ. Къмъ тѣхъ се отнасятъ сърбитѣ въ южна Унгария (Банатъ и Сирмия), Кроація и Славония (така нареченото кроатско наречие не е нищо друго освѣнъ сръбско, написано съ латинска азбука), Босна, Херцеговина, Черна Гора, Далмация и вжтрѣшността на Истрия. Въ тази пространна областъ се говори на езикъ, който се разбира отъ всички, ако и да има малка диалектическа разлика, Въ

интелигенцията отдавна си е пробило път чувството на една общност, но което не е проникнало на всекъждѣ между народа. Римо-католицитѣ кроати се отнасятъ братски къмъ живущитѣ тамъ източноправославни сърби. И въ Далмация има една партия, която прѣдпочита да бѣде самостоятелна, отколкото да се присѣдини къмъ голѣмото сърбско царство. Босна и Херцеговина напълно сж провикнати съ идеята, че принадлежатъ къмъ Сърбия, макаръ, че чиновницитѣ се стрѣмятъ да имъ вдхнхтъ, че не сж сърби, а нѣщо друго.

Ако разгледате тази област, която е свързана съ единъ общъ езикъ, прѣдъ васъ ще се прѣдстави едно широко царство, съ 7—8 милиона жители, което рано или късно ще се съедини въ едно политическо цѣло. Въ тази смисълъ сж насочени и стрѣмленията на сърбитѣ.

Мжчното е, че една частъ отъ бошняцитѣ сж мохамедани*), че кроатитѣ и далматинцитѣ сж католици (унияти), когато пъкъ останалитѣ сж източно православни. Нѣ понеже сърбитѣ стожатъ културно по високо, отколкото албанцитѣ, и тѣхното национално съзнание е по добръ развито, то слѣдва, че по скоро ще надѣлѣхтъ тази мжчнотия. Освѣнъ това, най фанатичитѣ измежду мохамеданитѣ сж се изселили повечето въ Македония, дѣто сж извѣстни подъ името мохаджири.

Сърбитѣ не сж благодарни отъ показаната тукъ областъ. И понеже не можтъ да направатъ нищо на Австро-Унгария, отправятъ своитѣ погледи къмъ Македония, като подържатъ, че тя е сръбска и по този начинъ дохождатъ въ конфликтъ съ своитѣ брагя българи, които считатъ Македония за своя. Кой е въ правото си?

*) Босна:	548,000	мохамедани
	673,000	източно-православни
	334,000	римо-католици
	8,000	евреи
	4,000	отъ други вѣроизповѣданья
	<u>1,567,000</u>	

Всичкото население въ Македония възлиза на 2275000 души.

I	1200000	славяни
II	220000	гърци
III	90000	испански евреи,
IV	70000	аромѣи,

Останжилѣ 695000 сж турци, албанци, татари, мохаджири и други народности. Значи, славянитѣ иматъ абсолютнo болшинство.

Отъ тѣзи 1200000 славяни 800000 души сж българи и признаватъ за свой духовенъ глава българскитѣ екзархъ въ Цариградъ; нѣщо около 100000 души сж мохамедани, или другояче наречени помаци, а останжалата частъ признаватъ грѣцкия патриархъ и се числятъ къмъ грѣцката партия, па може да сж и съ сръбски духъ.

Ако попитате Славянитѣ отъ Македония за тѣхната националностъ, ще ви отговорятъ, че сж българи, и това е едно голѣмо прѣимущество за българската пропаганда.

Нѣщо прѣди десетъ години е излѣзла една книга „Македония и Стара Сърбия“ отъ нѣкой си Гопчевичъ, който искаше да докаже, че македонцитѣ сж сърби, а дневната преса събщи това на публиката, като най-ново изслѣдванъ резултатъ и то безъ всѣкаква критика. Скоро слѣдъ това се доказа на господина Гопчевича, че резултатитѣ му сж нищо друго, освѣнъ шарлатанство, и днесъ, за научния свѣтъ, Гопчевичъ е мъртавъ човѣкъ.

Нѣ понеже дневната преса, по обикновеному не послѣдва понататъшнитѣ разоблачения, то се сръщатъ и сега възгледи, че Македония е населена съ сърби или че сърби и българи населяватъ страната.

За да усилятъ своитѣ претенции, сърбитѣ изкустно сж се възползували отъ едно историческо обстоятелство, като сж турили въ употребление названието „Стара-Сърбия“ за сѣверна Македония и въведохъ това название въ немската журналистика. Мѣстото на това име е областъта, която лѣжи на сѣверъ отъ Шаръ-Планина, но

не и за сѣверна Македония. Ний нѣмаме никакви причини да приемемъ това название, което е плодъ на сръбскитѣ шовинисти, а ще си я означаваме, както и прѣди, Македония и ще разбираме цѣлата страна отъ морето до сръбската граница и Нови-Пазаръ.

Говорътъ на населението отъ южна и сѣверна Македония е сигурно български. Само по себе си се разбира, че има една диалектическа разлика, между говора въ България и тоя въ Македония, и щѣше да бжде чудно, ако не е тъй. Трѣбва да се признае и това, че македонскиятъ и западно българскиятъ говори иматъ нѣщо общо съ сръбския, което не се срѣща въ източно българскиятъ говоръ. Тази общностъ е въ изговарянието на думитѣ. Отъ друга страна въ македонския говоръ има нѣкои особености въ фонетиката и морфологията, които не се срѣщатъ нито въ сръбския, нито въ източно българския говоръ и затова съществува една малка партия между македонскитѣ славяни, която се стрѣми къмъ автономия и иска „Македония за македонцитѣ“. Но изобщо, всѣки безпристрастенъ изслѣдвачъ ще признае, че характера на говора е български. Въ това сж съгласни и славиститѣ, единственитѣ, които иматъ право да се произнесжтъ и което политичитѣ не можтъ промѣни.

Единъ другъ въпросъ, който още не е точно разрѣшенъ, е до кждѣ се простира границата на българския говоръ на сѣверо—западъ. Да се постави една погранична линия, между българскиятъ и сръбскиятъ говори е мжно, защото пограничнитѣ диалекти отъ сродни езици, каквито сж българскиятъ съ сръбския, значително се сближаватъ и смѣсватъ.

Въ всѣкой случай вѣрно е, че български се говори: въ Охридъ, на сѣверъ отъ този градъ въ мѣстността Дебъръ, въ Битоля, Прилепъ, Скопие и даже въ Сърбия, въ околността на Враня, най отдалечената южна граница на Сърбия.

За вѣрванъе е, че сѣверозападната частъ на Македония е сръбска и то: областъта Призрѣнъ, Прищина,

Ипекъ, значи областъта на сѣверъ отъ Шаръ-Планина, сжщинската Стара Сърбия; тука именно е направила сръбската пропаганда голѣми успѣхи, нъ тъкмо тази частъ е промѣшана съ албанци, които правѣтъ такива успѣхи, че застрапаватъ сериозно тамошното славянство.

Може да ми се възрази, че, при все това, тамъ, въ Македония, има сърби, защото тѣ иматъ и едно множество училища. Съ това се не доказва нищо. И гърцитѣ подържатъ, че главнитѣ градове: Битоля въ сръдня Македония и Корча въ Албания, сж тѣхни защото иматъ тамъ добръ наредени гимназии и народни училища, макаръ, че нито въ Битоля, нито въ Корча може да става дума за гърци. Тамъ има само грѣцки партни, но никакви гърци. Такава е работата и съ сърбитѣ въ Македония.

Единъ день ми каза 14 год. слуга на единъ мой приятель въ Битоля, че ще напустне кжщата и ще отиде въ сръбското училище, което тъкмо тогава се отваряше прѣзъ 1889 година: „Но ти не си сръбинъ“, възразихъ му азъ.—„Не“, каза ми той, „нъ тамъ ще получи жилище и храна, и нѣма нужда да работж, както тука“.

Почитаеми слушатели азъ съмъ убѣденъ, че въ това отношение ще има успѣхъ и една японска пропаганда. Поставете тамъ една такава пропаганда, снабдена съ богати сръдства, нека тя отвори училища, прѣимущественно пансиони, и ще видите резултатитѣ. Бѣднитѣ хора съ удоволствие ще испратжтъ дѣцата си въ такива училища; защото ще свалжтъ единъ товаръ отъ гърбътъ си. Така се обяснява и сжществуванъето на протестанскитѣ и католическитѣ училища. Въ минжлата година се отвори въ Скопие едно сръбско училище. Онѣзи хора пращатъ дѣцата си въ това училище, които сж зависими или пъкъ приятели на сръбския и руския консулъ, който, за чуденъе, съвсѣмъ живо поддържа сърбитѣ. Тамъ пращатъ дѣцата си и малкото тукъ наскоро прѣселени сръбски фамилии и нѣкои аромжни и бѣдни българи, които сж

подкупени съ пари. Азъ съмъ забравилъ, за съжаление, номерата на вѣстниците, които показватъ имената на подкупенитѣ лица.

Отъ нѣколко години насамъ онѣзи българи, които се показватъ за сърби, иматъ на расположението си безплатно лѣкаръ и лѣкарства. А пъкъ, както съобщава вѣстника „Македония“, сърбитѣ сж сполучили да отворятъ училище и въ аромжнското село Гопешъ, близо до Битоля. Съ пари може да се направи всичко; а слѣдъ това лѣжливото бѣлградско телеграфно бюро извѣстява въ свѣтътъ новината, че „сърбитѣ отъ Воденъ сж отворили едно училище“ или „сърбитѣ отъ Битоля изискватъ свой владика“ и т. н. Вѣстницитѣ прѣпечатватъ всичко, което имъ съобщава телеграфа, публиката чете и вѣрва, че Македония трѣбва да е сръбска. Това мнѣние се разпространява все по-вече и по-вече, защото сръбската пропаганда въ това отношение е твърдѣ дѣятелна и се стараетъ да разшири тази вѣра въ Европа. Сърбитѣ знайтъ твърдѣ добрѣ, че Македония не е сръбска и гледатъ само по този начинъ да си пробижтъ пътъ. Въ туй отношение българската пропоганда не прави нищо, защото мисли, че това е не нужно, понеже въ дѣйствителностъ Македония си е българска. Това знайтъ твърдѣ добрѣ и турцитѣ. Тѣ виждатъ въ лицето на българитѣ най опаснитѣ си противници, не защото е силна България, ами при една война, българитѣ македонци и тракийци нѣма да стожтъ така мирно и да гледатъ, както при послѣдната турско-грѣцка война.

Цѣлата сръбска пропоганда е една *безочлива шарлатаня*, произходяща отъ завистъ къмъ българитѣ, на които ще се падне голѣма частъ отъ страната, ако единъ день настане едно справедливо дѣление на разкапалата се Турция. Тѣ не искатъ да се оставжтъ отъ този си планъ, още повече, че нѣматъ за сега никакъвъ шанцъ за сполука въ пространната сръбска областъ, която е подъ Австро-Унгария. Тази безочливостъ на сърбитѣ е още по осждителна, защото искатъ да се ползватъ отъ публика-

та, която е незапозната съ тамошнитѣ отношения: макаръ че всички патующи и филолози да сж съгласни, че Македония е българска страна. Какво ще кажатъ историцитѣ. изслѣдвачи въ това отношение е съвсѣмъ безразлично. защото днесъ се пита каква е сега Македония, а не каква е била.

Напоследъкъ се забѣлзва едно живо движение и измежду оуби български селяни, които бѣхъ надхвани съ грчки духъ. Това движение е прѣдизвикано отъ послѣдното нещастие на гърцитѣ. Прѣди двѣ години припознавахъ патриаршията около 300000 души българи, а спрямо турската властъ се казвахъ, че сж гърци. Прѣзъ мнжлий мѣсець въ костурското окръжие и околността на Влахо-Клисуря се отиѣтихъ отъ патриаршията 34 села и сега припознаватъ вѣдомството на българската еписархия. Ако това отива така, то въ близко бъдеще всички българи, които за сега още се гърчещтъ, ще се откажтъ отъ тѣхъ, още повече, че почти въ всички части на страната сж настанени български владци, къмъ които се стрѣмятъ и сърбитѣ.

Да се опрѣдѣлжтъ сферитѣ за влияние въ Македония между българи и сърби, което бѣше станжло мнжлгата година, не може да се приложи, жащото границитѣ сж твърдѣ лжжливи. Охридъ и Битоля, безъ съмѣние, чисто български мѣста, трѣбваше да бжджтъ сръбски, споредъ това споразумение. Азъ мисля, че сърбитѣ ще направятъ по добрѣ, ако по напрѣдъ вѣдворжтъ редъ въ своята страна и отпираятъ своя погледъ къмъ сръбската областъ, находящата се подъ Австро-Унгария; тамъ иматъ тѣ работа, а не да оспоряватъ правото на българитѣ върхъ Македония, отъ което се-ползоватъ само турцитѣ, и то много изкустно. Опасността за турцитѣ е сериозна само тогава, когато сж съгласни народитѣ на Балканскитѣ Пол-онѣ. Въ това иматъ интересъ и великитѣ сили, та за това не се е дошло до съгласие. Но, именно за това трѣбна да се съгласятъ държавитѣ на Балканския пол-въ възъ означение на езиковната граница. Разбира се, че неможе

да се дойде до такова разумно рѣшение, особено сега, когато вътрѣшнитѣ политически обстоятелства въ сѣрбия и гърция сж такива, които прѣчжтъ.

Прѣдишната симпатия на германцитѣ къмъ българитѣ и тѣхнитѣ национални стрѣмления постепенно слабѣе и то само за това, защото българската политика е русофилска, защото убихж Стамболова и заради нѣкои други кални истории. Въ врѣмето на Стамболова, до като България е била на страната на Австрия — българитѣ бѣхж: храбръ, трудолюбивъ и дѣтеленъ народъ, прѣдъ които трѣбваше да се има респектъ. Сега пъкъ изведнѣжъ тѣ сж съвсѣмъ разваленъ народъ, който не заслужва никаква самостоятелностъ. Една такава логика иматъ австроунгарскитѣ писачи по вѣстниците, а германскитѣ ги само прѣпечатватъ.

Не се лѣжете отъ такова несправедливо и поврѣхностно обсъждане. Болшинството отъ българския народъ е било всѣкога руссофилско, даже и въ врѣмето на Стамболова, и това е твърдѣ естествено. Приятелското чувство къмъ Руссия произтича отъ еднаквото произхождение, религия, а най много отъ признателностъ къмъ освободителя отъ непоносимото турско иго. За прѣзрѣние би билъ тоя народъ, ако вършеше противното, даже и тогава, ако Руссия имаше егоистични планове при неговото освобождение. Много често съмъ слушалъ слѣдующата изповѣдь на македонския селянинъ: ние приемаме на драго сърце да бждемъ подъ Австрийцитѣ или Русситѣ, само и само да се отървемъ отъ турцитѣ. Освободителя, който и да е, пожънва признателността на бѣдния народъ, безъ да се гледа — съ каква цѣль е направено освобождението, защото каквото и да стане, положението му нѣма да е по-лошо.

България е страна дѣятелна, напрѣдничава и съ голѣмо бждже, макаръ и да не е съ тройния съюзъ. Но ние, немцитѣ, като пасивни зрители на драмата, която се играе прѣдъ очитѣ ни отъ много години на Балканския Пол—овъ, трѣбва да имаме само едно желание: Турция, тоя извергъ, която е въ прѣдсмъртната си аго-

ния, колкото е възможно по скоро да получи последниятъ смъртенъ ударъ, па било отъ великитѣ сили или отъ съгласнитѣ Балкански народи.

Единъ народъ, като турския, който въ многовѣковното си тиранско и грозно господство, не е направилъ нищо, и то *абсолютно* нищо за културата; който е погубилъ равнодушно хиляди и хиляди души само и само да запази владичеството си: такъвъ народъ да се подържа, да има симпатитѣ ни е срамно, и ний нѣмцитѣ, които всѣюга сме биле за свободата на поробенитѣ, трѣбва да вземемъ участие въ унищожението му.

Прибавка

Показанията ми, че македонцитѣ сж българи се подтврждаватъ едногласно отъ всички пжтужщи, и то не само отъ тѣзи изъ последнѣото врѣме, а и отъ миналото. Едно непълно изложение на такова мнѣние се намира и въ „Athanas, Les Prétentions serbes et l'Éparchie d'Uskub, Paris 1898“. посочванъето отъ сръбска страна, че това име се прикачило на селянитѣ въ последно врѣме, е чисто шарлатанство. Въ пжтуванието ми изъ Македония прѣзъ 1886, 1889—90 г. срѣщнахъ достатъчно българи, които подържахъ, че сж гърци, защото бѣхъ и съ такъвъ духъ, но никакъ не срѣщнахъ такива, които да се наричатъ сърби. За сега има въ нѣкои мѣста, вслѣдствие на сръбската пропаганда, нѣкои българи, които да сж съ такъвъ духъ, или пъкъ да се показватъ такива; но сжщи сърби не се срѣщатъ въ никакъвъ случай въ цѣла Македония, на югъ отъ сръбската граница и Шаръ-Планина, освѣнъ тия, които сж се прѣселили тамъ. Че езикътъ на македонецъ е български, а не сръбски е сжщо доказано и се приема отъ всички слависти, съ исключение на сърби на Новаковичъ. Ягичъ счита македонското нарѣчие като прѣходящъ диалектъ между сръбскитѣ и българскитѣ говори, нъ той има прѣдъ видъ

само фонетиката. Българският език се отдѣля отъ кръгътъ на славянския езикъ по своя синтаксисъ и флекситѣ на съществителнитѣ имена и се приближава до албанскиятъ и ромжнскиятъ и именно въ това се съгласява и македонския езикъ; така че, безъ да се гледа на разликата между ромжнскиятъ, българскиятъ и албанскиятъ — тѣзи три езици може да се разгледватъ като една езиковна група. Отношенията и причинитѣ на общитѣ чѣрти още не сж ясно положени. Но въ всеѣки случай е сигурно, че Македонския езикъ принадлежи къмъ тази група, и сръбския не се отнася. Leskien, прочуть славистъ, казва въ Брокхаузовия Лексиконъ подъ заглавие, „български езикъ и литература“, че българската езиковна граница е, „приблизително политическата граница съ Сърбия до Враня, Шаръ Планина и рѣката Дринъ, като истича отъ Охридското езеро“, съ други думи Македонскиятъ говоръ е български. Наскоро починялия славистъ Обякъ (словенинъ), който е пътувалъ изъ Македония и македонецъ Матовъ сж считали всеѣкога македонския говоръ за западно български, никога сръбски. Азъ считамъ за излишно да се впускамъ повече въ единъ отъ давна съ положителностъ рѣшенъ въпросъ.

* *

Тѣзи рѣчь е повдигнала жлъчката на сръбскитѣ студенти, които, подбутнати отъ бухалския си нагонъ, да се плашатъ отъ свѣтлината, рѣшили да отговорятъ на почитаемиятъ рицаръ на истината въ едно отворено писмо, което напечатали въ вѣстника „Leipziger Tageblatt“. Ето това писмо:

„Многоуважаеми г. професоре!

Темата на Вашата сказка: „националнитѣ стремежи на балканскитѣ народи“, която държахте на 17 януари въ локала на Carola-Theater, привлече и насъ, тукашнитѣ сърби, за да чуемъ Вашето мнение върху това, къдѣ се стреми нашиятъ сръбски народъ.

Ние не щемъ да се впускаме тукъ въ подробности-

те на Вашата сказка, ами Ви умоляваме само да ни дадете обяснения върху слѣднитѣ въпроси:

1) Какви научни доводи сте имали въ полза на Вашето утвърждение, че името Стара Сърбия е било измислено изкуствено отъ сърбитѣ съ цѣль за шовинистична пропаганда?

2) Какви научни докази сте имали, за да твърдите, че тая страна (Стара Сърбия) е сжщата земя, която порано е била Македония?

3) Какви научни основи сте имали, за да обявите, че езикътъ на жителитѣ въ Македония е български. и че жителитѣ на тая земя сж изключително българи, когато всеки знае, че най-главнитѣ бѣлѣзи на Македонския езикъ досущъ липсватъ въ българския езикъ.

4) Съ какво основание Вашето утвърждение, че отъ сръбска страна се правятъ голѣми разноски за пропаганда въ Македония, когато е сигурно, че Сърбия не харчи нищо за тая цѣль, макаръ и да би било това необходимо, поради факта, че нашитѣ сънародници сж изложени на най-разнородни пропаганди?

Вие изказахте своитѣ утвърждения върху горнитѣ точки съ такава настойчивость, както не бихж направили даже шовинистичнитѣ българи.

За разглежданье на така наречения „македонски въпросъ“ (въ който даже българитѣ отдѣлятъ Стара Сърбия) изисква се на първо мѣсто сигурно познание на сръбския и българския езикъ съ всичкитѣ имъ наречия, сетнѣ добро историческо познание на двата народа съ всички останжли етнографични и етнологични бѣлѣзи.

Вашата авторитетность въ разглежданьето на Македония дава на непосвѣтенитѣ поводъ да вярватъ, че Вие имате несъмнени научни доводи за Вашитѣ утвърждения, въ което обаче ние отъ своя страна имаме пълно основание да се съмняваме.

Само заради тѣзи непосвѣтени и въ интереса на нашия чародъ ние се обръщаме къмъ Васъ, уважаеми

професоре, съ това отворено писмо и Ви молимъ учтиво да отговорите на горепоставенитѣ наши въпроси.

Ако успѣете да дадете тия докази, тогава ще направите голѣма услуга както на науката, така сжщо и на всички сърби и особено на ония въ Стара Сърбия и Македония, защото тогава ще сполучите да освободите погѣднитѣ отъ едно заблуждение, въ което сж тѣнжли прѣзъ нѣколко столѣтия, именно, че тѣ не сж сърби, ами българи.

Липиска, 22 януари 1898.

*Сръбскитѣ студенти въ Липиска.*⁴

Професоръ Вайгандъ е удостоилъ сръбскитѣ студенти съ слѣдующия отговоръ извънредно поучителенъ за тѣхъ:

„Отговоръ на отвореното писмо на сръбскитѣ студенти въ Липиска.

Азъ никакъ не се чудя, дѣто сръбскитѣ студенти, които сж израстнали съ убѣждение, че Македония е сръбска, протестуватъ противъ моето изложение, че страната е българска; ромни и гърци бихж могли да направятъ сжщото. Но понеже азъ нѣмамъ нито врѣме, нито желание, да се впускамъ въ тоя вѣстникъ въ доказателства, които главно лѣжатъ въ филологическа областъ, и понеже предполагамъ, че господа студентитѣ наистина желаятъ да узнаятъ истината, поканвамъ ги да ме посетятъ; азъ не се съмнявамъ, че ще сполучж да ги убѣдя въ невѣрността на тѣхното мнѣние. Впрочемъ, моята сказка ще излѣзе скоро отъ печатъ, и тогава господата ще могатъ сами да оправятъ нѣкои недоразумения отъ своя страна. Само на една груба невѣрностъ, въ която може-би господа студентитѣ сами не сж криви, желая още да посоча. Именно господата твърдятъ, че македонцитѣ сж били на мнѣние, какво тѣ сж сърби. Това е не вѣрно. Азъ съмъ пжтувалъ много изъ Македония, ала винаги съмъ чувалъ, че тамошнитѣ славяни се наричатъ българи понѣкога гърци, **но никога сърби.**

*Професоръ Д-ръ Густавъ Вайгандъ.*⁴

Тоя отговоръ не се понравилъ на студентитѣ и тѣ прибѣгнали до много обичното агитационно сръбско сръдство, „шарлатанството“: четѣте:

„ИЗЯВЛЕНИЕ

до господина професора д-ра Вайганда, Липиска.

Вие, уважаеми г-нѣ професоре, сте държали на 17 януари публична сказка, въ която изрично сте споменжли, че Македония е българска, че тамъ живѣятъ само българи и никакви сърби.

Сжщото сте потвърдили и въ уважаемия „Leipziger Tageblatt“ въ отговора си до сръбскитѣ студенти въ Липиска.

Ние, които сме отъ угнетената и нещастна Македония, считаме за свой дългъ да утвърдимъ по тоя пжтъ, че вашето утвърждение е невѣрно, защото ние подписанитѣ не сме българи, ами сърби, и че Македония е пълна съ сърби, които празнуватъ „слава“ и се гордѣятъ съ своето сръбско име, и че никой не би билъ въ състояние да оспори това утвърждение.

Липиска: 25 януари 1898.

Македонскѣ сърби:

Сотирь Коцаре,

Георги Миланъ.

Спасе Миланъ.“

Слѣдъ това ново-откриванье на Америка, студентитѣ написали второ писмо до проф. Вайганда, тържествующи отъ радостъ, че . . . че . . . ще имъ се нахлюпи кюлавъ на главата. Ето писмото:

„Възражение на отговора на господина професора д-ра Вайганда, Липиска.

ВИСОКОУВАЖАЕМИ Г. ПРОФЕСОРЕ!

Намѣсто да ни посочите исканитѣ научни основания, които просихме въ своето отворено писмо не за себе-си ами заради неосветената въ тоя въпросъ публика, както и

заради сърбитѣ въ Стара Сърбия и Македония, а така сяко и въ интереса на науката, Вие въ своя отговоръ ни каните да Ви посѣтимъ у дома, като не сте се били съмнявали „че ще сполучите да ни убедите въ невѣрността на нашето мнѣние“. Тѣй като установяването на истината въ подигнатитѣ въпроси не е нито наше, нито Ваше лично дѣло, и понеже ние въ тоя въпросъ не сме „израстнали съ убеждение“, ами сме дошли до своето убѣждение въз основа на фактове и научни доводи, заради това Вашата любезна покана, за която най-учтиво Ви благодаримъ е за насъ безъ всѣко значение*). Ние имахме намѣрение първомъ да чуемъ Вашитѣ обяснения, за да прѣдложимъ послѣ безпристрастно своитѣ основания прѣдъ публиката, която сетнѣ да рѣши, кой отъ насъ двамата има право,

Ние признаваме на драго сърце, че съществуватъ недоразумения и „груба невярностъ“, но констатираме, че тѣ не сж откъмъ наша, ами напълно откъмъ Ваша страна. Това се доказва отъ слѣднитѣ фактове:

На Вашето утвърждение, повторено отъ отговора на нашето писмо, че въ Македония нѣма сърби, противоречи вчерашното писмо и протестъ на сърбитѣ отъ Македония и още по-вече фактътъ, че тъкмо тамъ, дѣто Вие не сте могли да намѣрите никакъвъ сърбинъ, „макаръ и да сте пътували много изъ Македония“, съществуватъ: 3 сръбски гимназии, 1 училище за бждѣщи попове (богословие), 183 основни училища съ 287 учители и 10010 ученика. Всичкитѣ тия училища се подържатъ отъ тамошнитѣ сръбски общини.

Ние наистина се чудимъ съ право, многоуважаеми г. професоре, дѣто вие обявявате, „че нѣмате нито врѣме нито желание, да се впусчатъ въ тоя вѣстникъ въ доказателства“. Вие по нашето добръ основано мнѣние изнесохте невѣрни фактове прѣдъ публиката и би трѣбало сега да

Хубаво че е безъ значение иначе щѣше да стане всѣ студенти изъ професорския домъ. Колко е изобрѣтателъ човѣшкиятъ умъ!?. . . (изд.)

прѣдставите своитѣ доказателства, които липсвахъ въ **Вашата** сказка, въ свой собственъ интересъ и на публиката.

Липиска 27. януарий 1898 г.

Сръбскитѣ студенти въ Липиска."

На 31 януари, се напечатало слѣднѣето писмо:

„ИЗЯВЛЕНИЕ

до господина професора д-ра Вайганда, Липиска.

Ние долоподписанитѣ обявяваме съ това, че донесеното въ бр. 44., притурка 2. на „Leipziger Tageblatt“ съ нашитѣ подписи изявление, спорѣдъ което ние сме били македонски сърби, ни се *измъкнѣ* по недоразумение отъ единъ не извѣстенъ намъ по име **сръбски студентъ**, безъ да знаемъ цѣльта на това изявление.

Ние напротивъ обявяваме, че *сме македонски българи*, и съжالياваме, дѣто поради *злоупотрѣбата* съ нашитѣ имена е могло да се мисли, какво ние уважаеми г. професоре, не сте били казали самата истина.

Георге Миланъ,

Сотиръ Коцаре,

Спасе Миланъ".

Съ друго писмо пкъкъ се обѣсни какъ стои работата съ писмото на българитѣ сладкари. Ето и него:

„Ние македонски българи обявяваме, че обнародваното, въ бр. 44., 2. притурка на „Leipziger Tageblatt“ изявление, отъ мнимитѣ македонски сърби до г. професора д-ра Вайганда е направено съ цѣль да се въведе въ заблуждение липишката публика, понеже тритѣ подписа принадлежжтъ на тукашния турски сладкаръ Георги Миланъ, на неговия 15-годишенъ синъ и на прислужника Сотиръ Коцаре, които не сж посѣщавали никакво училище и не притежаватъ школки познания, и които всички сж отъ чисто българска мѣстность, а именно първитѣ отъ селото Присовяни близо до Охридъ, послѣдниятъ отъ самия Охридъ.

Сетнѣ обявяваме ние:

Никола Попъ-Стефановъ отъ Охридъ, сега тукъ у г. Г. Кескари; — Андрѣй Протичъ, студентъ отъ Велесъ, сега тукъ; — Дмитри Х. Точковъ, студентъ отъ Охридъ, сега въ Хайделбергъ; — Алекс. Ристовъ отъ Присовяни, сега турски сладкаръ въ Ерфуртъ; — Д-ръ Протичъ отъ Велесъ, сега въ Хайделбергъ; — Миле Таневъ отъ Бороецъ при Охридъ, сега турски сладкаръ въ Берибургъ; — Александъръ Поповъ отъ Охридъ сега сладкаръ въ Хале; — Дмитри Косте Дупановъ отъ Струга, сега сладкаръ въ Хале; Андрей Тарповъ отъ Вевзани, сега сладкаръ въ Магдебургъ,

че г. професоръ д-ръ Густавъ Вайгандъ е казалъ както въ своята сказка, така сжщо и въ своитѣ обяснения самата истина.

Въ сжщо врѣме ние Никола Попъ-Стефановъ и Миле Таневъ сме готови да прѣдставимъ доказателство, че мнимитѣ македонски сърби сж македонски българи.“ *)

Като гледа човѣкъ на всичкитѣ тѣзи комедии не може да се не възмути. Ние не сме шовинисти, но съгласѣте се, отъвратително е да се гледа, до какви срѣдства се залавятъ, и то за да се повѣрва че чуждото е тѣхно, ония, които не могатъ да запазятъ своето. По въпроса за Македония, отдавна рѣшенъ за насъ отъ науката, ний ще отговоримъ на братята си сърби, съ туй, което отдавна е изрекло сърцето на поета, по сжщия въпросъ съ гърцитѣ :

*) Писмата сж вземени отъ Българ. прѣгледъ

Резонитѣ на исторіята и на правото.

Отъ Из. Вазова.

За Македония бѣ дума,
За тая българска страна;
Учений Елѣинъ не на глума
Съ менъ почна истинска война:
— Какъ може туй! видна, за-

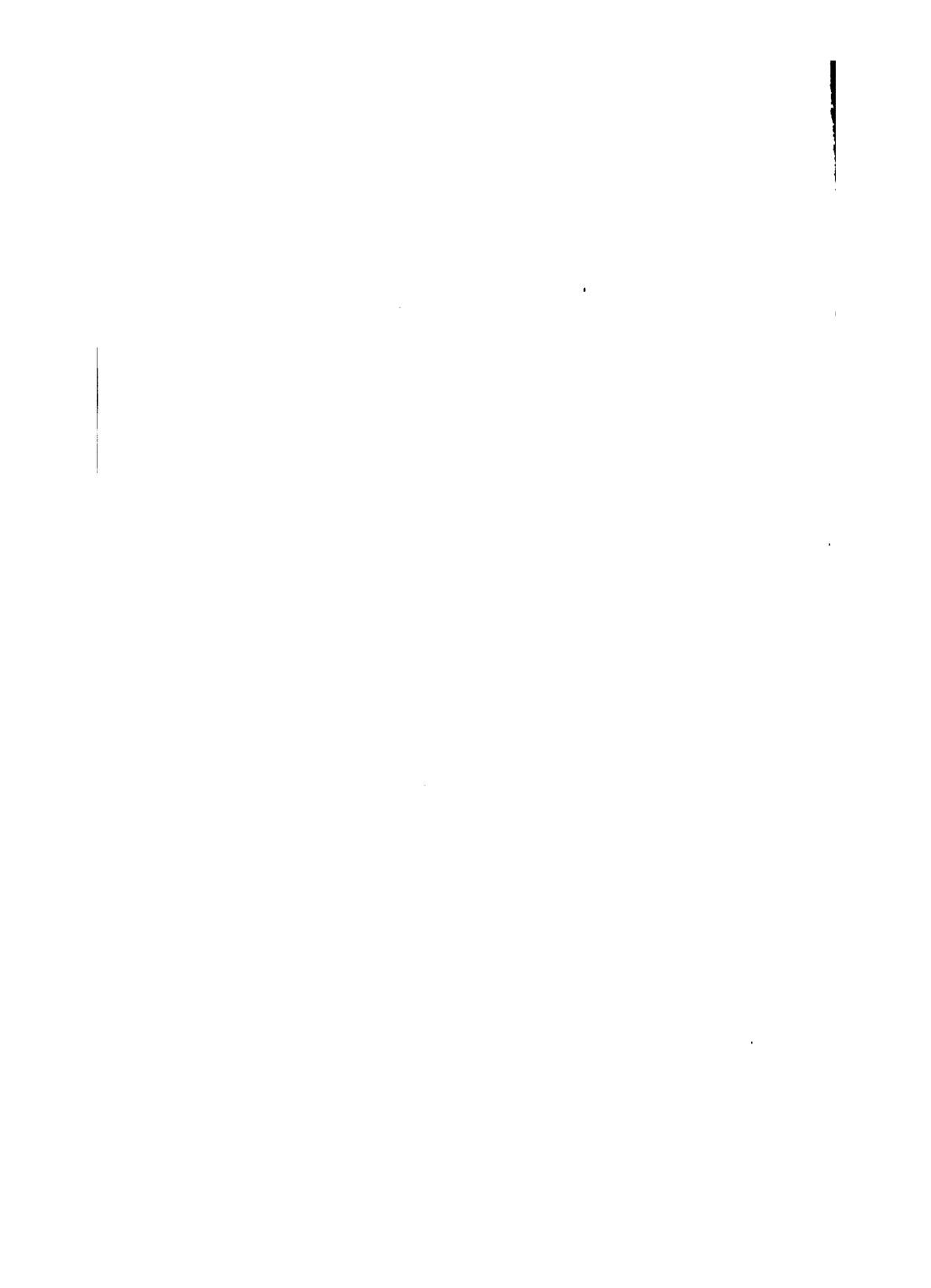
— стена —
Земята славна що роди
Велики Елински дѣди:
Нашъ Александра, Демонстена?
— Приятелю, казахъ му тамъ,
Велика славата е ваша,
И нѣмамъ мисль да ѣ крамъ,
Нъ . . . Македония е наша!

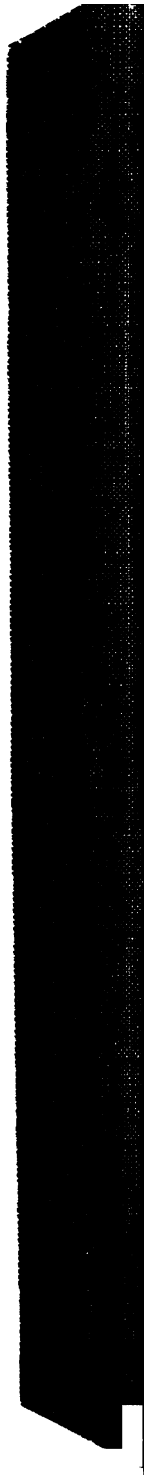
— Какъ ваша? Видна гордий
синъ

На горделивата Еллада,
И ми забѣбра Дамаскинъ
Зарадъ Калхида и Трояда.
— Въвъ старо врѣме, каза съ
жаръ,

Колони гърци отврѣдъ цѣвтѣха,
Отъ славний Понтъ до Гибралтаръ,
Морята намъ покорни бѣха.
— Приятелю, и туй го знамъ:
Велика славата е ваша,
И старий свѣтъ се нада вамъ,
Нъ . . . Македония е наша!

Що значи туй? какъвъ куражъ!
Това на варварство мирине!
Казахъ ти не веднѣжъ и дваждъ.
Че Иродътъ за васъ не пише!
Какво сте вий при нази днесъ?
А Омиръ, Платонъ, а Софокълъ?
А Леонидъ, а Темистокълъ?
А Фидиасъ, а Периклесъ?
— Приятелю, земята ваша
Е гении раждала тогасъ,
Туй знамъ го оцъ отъ първий
классъ,
Нъ . . . Македония е наша!

DR
38
W45

DR 38 .W45
Natsionalnitiie striemleniia na
Stanford University Libraries

3 6105 041 478 889

Stanford University Libraries
Stanford, California

Return this book on or before date due.

--	--	--

